

Ríkissaksóknari hefur krafist þess, að gæsluvarðhaldið verði framlengt til miðvikudagsins 1. ágúst n.k., kl. 17.00. Krafan er studd með tilvísun í refsíákvæði í ákæru, 1., 5. og 6. tl. 67. gr. laga nr. 74, 1974 og þeim rökum, að óvarlegt sé með hliðsjón af eðli þeirra brota, sem ákærði er sakaður um, að hann verði látinn laus. Ákærði hefur mótmælt kröfunni sem þarflausri.

Brot þau, sem ákærði er sakaður um í ákæru, eru mjög alvarlegs eðlis og sýna, að hann geti verið stórhættulegur umhverfi sínu. Þykir því rétt með hliðsjón af framansögðum málsatvikum, lagagreinum sem vitnað er til í ákæru, og 1., 5. og 6. tl. 67. gr. laga nr. 74, 1974, óhjákvæmilegt að taka kröfu ríkissaksóknara til greina og ákveða, að ákærði skuli sæta gæsluvarðhaldi allt til miðvikudagsins 1. ágúst n.k., kl. 17.00.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Ákærði, Marteinn Kristján Einarsson, sæti gæsluvarðhaldi til miðvikudagsins 1. ágúst 1984, kl. 17.00.

Þriðjudaginn 10. júlí 1984.

Nr. 62/1981. **Kristín Anný Jónsdóttir og**

Hagtrygging h/f

(Hjörtur Torfason hrl.)

gegn

Antoníu Margréti Björnsdóttur

og gagnsök

(Jón Hjaltason hrl.)

Skaðabótamál. Bifreiðaárekstur. Líkamstjón. Örorka.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Þór Vilhjálmsson, Ármann Snævarr, Björn Sveinbjörnsson, Halldór Þorbjörnsson, Magnús Thoroddsen, Magnús Þ. Torfason og Sigurgeir Jónsson, og er málið dæmt af sjö dómendum samkvæmt heimild í lögum nr. 75/1975, 1. mgr. 2. gr. a, sbr. lög nr. 29/1979, 2. gr.

Aðaláfrýjendur hafa skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 27. febrúar 1982. Gera þeir þær dómkröfur, að skaðabætur til gagnáfrýjanda verði lækkaðar verulega frá því, sem dæmt var í héraðsdómi, „meðal annars á grundvelli ábyrgðarskiptingar, og bæði að höfuðstól og vöxtum, en málskostnaður verði felldur niður í héraði og fyrir Hæstarétti.“

Gagnáfrýjandi áfrýjaði málinu með stefnu 16. mars 1981. Eru dómkröfur hennar þær, að aðaláfrýjendur verði dæmdir til að greiða henni óskipt 240.000.00 krónur, en aðaláfrýjandi Kristín Anný Jónsdóttir verði umfram það ein dæmd til að greiða henni 212.703.54 krónur, hvort tveggja með 19% ársvöxtum frá 8. maí 1978 til 1. júní 1979, með 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, með 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, með 31% ársvöxtum frá þeim degi til 25. febrúar 1980, með 43.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, með 46% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1981, með 42% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1981, með 39% ársvöxtum frá þeim degi til 1. nóvember 1982, með 47% ársvöxtum frá þeim degi til 21. september 1983, með 39% ársvöxtum frá þeim degi til 21. október 1983, með 36% ársvöxtum frá þeim degi til 21. nóvember 1983, með 32% ársvöxtum frá þeim degi til 21. desember 1983, með 25% ársvöxtum frá þeim degi til 21. janúar 1984, með 19% ársvöxtum frá þeim degi til uppkvaðningar hæstaréttardóms, en síðan með hæstu innlánsvöxtum við innlánsstofnanir, eins og þeir eru ákveðnir samkvæmt lögum á hverjum tíma (dómvöxtum) til greiðsludags, kostnað við örorkumat og útreikning örorkutjóns, 13.869.40 krónur, allt að frádregnum 2.000.00 krónum, sem aðaláfrýjandi Hagtrygging h.f. greiddi 10. apríl 1979. Þá krefst gagnáfrýjandi og, að aðaláfrýjendur verði dæmdir til að greiða óskipt málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Aðaláfrýjendur hafa viðurkennt, að þeir beri fébótaábyrgð gagnvart gagnáfrýjanda á tjóni hennar vegna slyss þess, sem málið er risið af, en reisa kröfur sínar fyrir Hæstarétti á því, að sjálf hafi gagnáfrýjandi einnig verið völd að slysinu með því að fara án aðgæslu út á akbraut Túngötu í veg fyrir bifreiðina V 1172. Beri

því að lækka fébætur þær, er gagnáfrýjanda voru dæmdar með hinum áfrýjaða dómi. Hafa aðaláfrýjendur haldið því fram í málflutningi, að gagnáfrýjandi eigi af þessari ástæðu ekki að fá bættan nema $\frac{1}{3}$ hluta tjóns síns í mesta lagi.

Aðaláfrýjendur bera samkvæmt 1. mgr. 67. gr., sbr. 69. gr. og 2. mgr. 74. gr., umferðarlaga nr. 40/1968 fébótaábyrgð gagnvart gagnáfrýjanda á tjóni, er hún beið við slysið. Á það má hins vegar fallast með þeim, að svo mjög hafi skort á aðgæslu hjá gagnáfrýjanda, er hún gekk af skyndingu út á akbraut Túngötu án þess að gæta nægilega að umferð ökutækja, að rétt sé samkvæmt 3. mgr. 67. gr. umferðarlaga að lækka fébætur til hennar þannig, að sjálf beri hún $\frac{1}{3}$ hluta tjónsins, en gagnáfrýjendur bæti henni það að $\frac{2}{3}$ hlutum.

Af hálfu aðaláfrýjanda Hagtryggingar h/f er því haldið fram sérstaklega, að fébótaábyrgð félagsins gagnvart gagnáfrýjanda fari, hvað sem öðru líður, eigi fram úr 120.000.00 krónum vegna þess, að ábyrgðartrygging vegna bifreiðarinnar V 1172 hafi eigi verið hærri en 12.000.000 gkr., er slysið bar að höndum.

Í a-lið 1. greinar laga nr. 65/1978 var kveðið á um hækkun lögboðinnar ábyrgðartryggingar fyrir bifreiðar samkvæmt 70. gr. umferðarlaga í 24.000.000 gkr. úr 12.000.000 gkr., sem verið hafði fjárhæð hinnar lögboðnu ábyrgðartryggingar samkvæmt 10. gr. laga nr. 62/1976. Samkvæmt 3. gr. fyrrnefndu laganna skyldu þau öðlast gildi 1. maí 1978. Viðurkennt er, að aðaláfrýjandi reiknaði sér frá þeim tíma talið iðgjald eftir hinni hækkuðu váttryggingarfjárhæð eftir því sem heimilað hafði verið af heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti. Ber því aðaláfrýjandi Hagtrygging h/f. sem ábyrgðartryggjandi bifreiðarinnar V 1172, sbr. 70. gr. og 74. gr., 2. mgr., umferðarlaga, bótaábyrgð með allt að 240.000.00 krónum vegna slyss gagnáfrýjanda.

II.

Svo sem greinir í héraðsdómi, hlaut gagnáfrýjandi veruleg meiðsl í umferðarslysi því, sem hér er um fjallað. Var hún þegar eftir slysið hinn 8. maí 1978 flutt í Slysadeild Borgarspítalans. Lá hún síðan á Borgarspítalanum til 5. júní, en var þá flutt á endurhæfingardeild spítalans (Grensásdeild), þar sem hún var til 21. ágúst 1978, er hún

var útskrifuð af deildinni. Eftir það kom hún öðru hverju til eftirlits á göngudeild Borgarspítalans fram á árið 1981. Jafnframt var hún í æfingameðferð á Endurhæfingastöð Styrktarfélags lamaðra og fatlaðra, alls 38 sinnum, á tímabilinu frá október 1978 til apríl 1979. Er meiðslum, sjúkrahúsvist og læknismeðferð gagnáfrýjanda lýst í vottorðum Stefáns Carlssonar læknis á Slysadeild, dags. 30. nóvember 1978, Jóhanns Gunnars Þorbergssonar, læknis á Grensás-deild, dags. 18. október 1978, og Hauks Árnasonar yfirlæknis á Slysadeild, dags. 23. nóvember 1980. Styðst lýsing héraðsdóms á meiðslum gagnáfrýjanda og afleiðingum þeirra við vottorð þessi, og er ekki þörf á að reifa þau sérstaklega.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný læknisvottorð og fleiri gögn um heilsuhagi gagnáfrýjanda.

Í vottorði Kristins Guðmundssonar, læknis á Borgarspítalanum, dags. 8. desember 1982, segir m.a., að við taugaskoðun eftir slysið hafi gagnáfrýjandi verið sljó, en með meðvitund, en hún hafi jafnað sig fljótt. Hinn 23. október 1978 hafi hún komið á deildina til eftirlits að tilvisan Hauks Árnasonar, yfirlæknis á slysadeild, vegna höfuðverkar, sem hún hafi haft allan tímann. Segir síðan í vottorði þessu: „Verkurinn hafði verið verri fyrst en síðan lagast talsvert. Einkum var þessi verkur slæmur seinni part dags. Þessu fylgdi svimi stöku sinnum, sérstaklega við að horfa upp eða gera aðrar snöggar hreyfingar. Heyrn og sjón sagði hún að hefði ekki breyst og ekki heldur lyktarskyn eða bragðskyn. Minni var hinsvegar minna en áður og einbeiting minni. Höfuðverkurinn virtist vera um allt höfuðið, en einna helst kom hann frá hnakkanum. Nokkrum dögum fyrir þetta eftirlit hafði hún fengið aftur áverka á andlitið og vísast til umsagnar háls-, nef- og eyrnalæknis varðandi það. Hún hafði núna engin neurologisk einkenni.“

Þá hefur einnig verið lagt fyrir Hæstarétt vottorð sama læknis, dags. 20. október 1983. Segir þar svo:

„Í febrúar '79 var beðið um heilascann af Antoníu. Ísótópaheilascann var gert 5. 3. '79 og reyndist eðlilegt. Heilarit var gert 5. 6. '79. Það var „létt óeðlilegt rit. Mjög svipað heilariti teknu 5. 2. (sic.) ' 79.““

Í bréfi Björn Önundarsonar tryggingayfirlæknis til lögmanns gagnáfrýjanda, dags. 13. janúar 1983, vegna beiðni hans um endur-

mat á örorku gagnáfrýjanda er frá því greint, að tryggingayfirlæknirinn hafi leitað eftir sálfræðilegri athugun fyrir gagnáfrýjanda hjá Gylfa Ásmundssyni sálfræðingi vegna kvartana gagnáfrýjanda um skort á einbeitingu og skert minni. Varð niðurstaða þeirra athugunar sú, að „ekkert bendi(r) þó með vissu til truflana af vefrænum orsökum, og mundu þær vera minniháttar ef svo væri.“

Í vottorðum Hauks Árnasonar yfirlæknis, dags. 8. mars 1982 og 10. mars 1984, er greint frá nokkrum komum gagnáfrýjanda á göngudeild slysadeildar á tímabilinu 28. maí (29. maí) 1981 til 9. mars 1984, þar á meðal komu hennar hinn 22. ágúst 1983, eftir að hún hafði dottið í landgöngustiga flugvélar og fengið hnykk á vinstra hné. Segir svo í niðurlagi síðara vottorðsins:

„Við þessa skoðun er greinilegt að slitbreytingar í hné Antoníu fara hægt vaxandi og hafa heldur aukist eftir að hún varð fyrir nýjum áverka í ág. mánuði sl.

Við skoðun í dag er hreyfigeta í hnénu 15° verri vinstra megin en hægra megin.“

Í vottorðum Jósefs Skaptasonar læknis, dags. 5. desember 1979, 11. nóvember 1980 og 7. október 1982, segir, að gagnáfrýjandi hafi verið í umsjá hans sem læknis síðan í ágúst 1978. Er í vottorðum þessum greint frá skertri beygjugetu gagnáfrýjanda í vinstri hnjálið, þrálátum höfuðverk og siendurteknum þvagfærasýkingum, sem telja verði afleiðingar slyssins. Í fyrst talda vottorðinu, sem stílað er til Tryggingastofnunar ríkisins vegna umsóknar gagnáfrýjanda um örorkustyrk, er þess jafnframt getið, að gagnáfrýjandi hafi verið heilsulítill alla ævi og haft þrálátar bólgur í pelvis áratugum saman.

III.

Svo sem greint er í hinum áfrýjaða dómi, mat Björn Önundarson tryggingayfirlæknir hinn 26. júní 1979 tímabundna og varanlega örorku gagnáfrýjanda vegna slyssins. Segir svo í örorkumatinu:

„Afleiðingar þessa slyss eru fyrst og fremst afleiðingar höfuð-áverkans, sem sjúklingur telur verst vera minnisleysi, svima, höfuðverk. Þá telur slasaða krafta og hreyfigetu í vi. ganglim verulega skert. Ekki er ólíklegt að hér sé um afleiðingar slæms heilahristings að ræða hvað einkenni frá höfði snerta og ekki er sennilegt að þau einkenni gangi meira til baka en nú er orðið. Þá er ekki fyrir það

synjað, að nokkur hætta er á slitgigtarbreytingum um við hnélið og síðar meir kunna einnig að koma fram viss óþægindi frá mjaðmagrind, þó það sé ekki líklegt.“

Örorku gagnáfrýjanda vegna slyssins mat tryggingayfirlæknirinn svo sem hér segir:

„Frá slysdegi í 6 mánuði	100%
Eftir það í 6 mánuði	65%
Varanlega	25%“

Fyrir Hæstarétt hefur og verið lagt annað örorkumat tryggingayfirlæknis, framkvæmt af Jóni Guðgeirssyni lækni, dags. 4. febrúar 1980. Er það mat framkvæmt vegna umsóknar gagnáfrýjanda um örorkulífeyri samkvæmt lögum nr. 67/1971 um almannatryggingar. Samkvæmt örorkumati þessu nam örorka gagnáfrýjanda 75% frá 1. desember 1979. Hinn 8. júní 1983 fór fram endurmat á örorkumati þessu, og var þá örorka gagnáfrýjanda metin 65%.

Hinn 13. janúar 1983 mat Björn Önundarson tryggingayfirlæknir að nýju örorku gagnáfrýjanda vegna dómsmáls þessa. Segir svo í hinu nýja örorkumati hans, að „ekki (þyki) ástæða til breytingar á örorkustigi því, er ákveðið var í örorkumatinu 26.06. 79, þ.e. 25% varanleg örorka.“ Um örorkumatið frá 4. febrúar 1980 og tengsl þess við örorkumat tryggingayfirlæknisins vegna slyss gagnáfrýjanda, tekur tryggingayfirlæknirinn sérstaklega fram, að það mat „byggist á öðrum forsendum en lagðar eru til grundvallar við örorkumat slysatryggingar og (sé) því ekki sambærilegt.“

IV.

Gagnáfrýjandi var 42 ára að aldri, er hún varð fyrir slysinu. Hún hélt heimili með syni sínum, 16 ára að aldri, en vann við afgreiðslustörf í skóverslun hluta úr degi. Er greint frá vinnutekjum hennar síðustu árin fyrir slysið í hinum áfrýjaða dómi. Fyrstu mánuðina eftir slysið fékk hún greidd laun frá vinnuveitanda sínum. Hún hóf ekki aftur störf utan heimilis fyrr en hinn 22. september 1981 og þá við síma-vörslu 4 stundir á dag. Hefur hún gegnt því starfi síðan. Samkvæmt skattframtölum voru vinnutekjur hennar 10.467.00 krónur árið 1981, en 54.471.00 króna árið 1982.

Fyrir uppsögu héraðsdóms áætlaði Þórir Bergsson tryggingastærðfræðingur fjártjón gagnáfrýjanda vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku hennar vegna slyssins, fyrst hinn 26. júlí 1979, en síðan aftur 14. febrúar 1980. Miðaði hann í báðum tilvikum við meðaltal vinnutekna hennar árin 1975 - 1977, umreiknuðum eftir kaupgjaldi á slysdegi. Gekk hann þá út frá, að gagnáfrýjandi hefði unnið sem svarar til $\frac{2}{3}$ hluta fullrar dagvinnu. Þessu til viðbótar taldi hann gagnáfrýjanda til tekna vinnuframlag hennar við heimilisstörf á heimili hennar og sonar hennar og áætlaði verðmæti þess sem $\frac{1}{4}$ hluta dagvinnulauna verkakvenna, er laun tækju samkvæmt 2. launataxta Iðju. Í áætlun sinni gerði tryggingastærðfræðingurinn ráð fyrir, að tekjuöflun gagnáfrýjanda með framangreindum hætti hefði haldist óbreytt, ef slysið hefði ekki borið að höndum, uns sonur hennar hefði náð 20 ára aldri. Efir þann tíma reiknaði hann með því, að gagnáfrýjandi mundi hafa unnið heils dags vinnu við afgreiðslustörf, en niður féllu frá sama tíma vinnutekjur reiknaðar henni vegna heimilisstarfa. Við þessa áætlun tók tryggingastærðfræðingurinn tillit til breytinga á launatöxtum, sem orðnar voru, og gerði ráð fyrir, að af slysinu leiddi skerðingu á líklegum framtíðartekjum gagnáfrýjanda reiknuðum með framangreindum hætti, sem svaraði til örorku hennar á hverjum tíma, svo sem hún hafði verið metin af tryggingayfirlækni 26. júní 1979, þ.e. 100% örorku í 6 mánuði eftir slysið, 65% örorku í aðra 6 mánuði, en 25% örorku til frambúðar. Heildartapið reiknaði tryggingastærðfræðingurinn til verðmætis á slysdegi að teknu tilliti til dánarlíkna íslenskra kvenna samkvæmt reynslu árána 1966 - 1970 og líkna fyrir missi starfsorku í lifanda lífi eftir sænskri reynslu. Við þann verðmætisreikning miðaði hann í fyrri útreikningnum við 13% ársvexti, en í hinum síðari við fjórar mismunandi vaxtaforsendur, þ.e. 5%, 7%, 9% og 13% ársvexti. Nam tap gagnáfrýjanda þannig áætlað eftir hinum fyrirtalda útreikningi alls 7.568.460 gkr. (1.062.060 gkr. vegna tímabundinnar örorku og 6.507.400 gkr. vegna varanlegrar örorku). Eftir síðartalda útreikningnum nam tapið vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku umreiknað til slysdags þessum fjárhæðum:

16.080.000 gkr. (1.097.000 + 14.983.000) reiknað með 5% árs-
vöxtum

13.296.000 gkr. (1.088.000 + 12.208.000) reiknað með 7% ársvöxtum

11.281.000 gkr. (1.080.000 + 10.201.000) reiknað með 9% ársvöxtum

8.599.000 gkr. (1.062.000 + 7.537.000) reiknað með 13% ársvöxtum

Kröfugerð sína í héraði að því er tók til bóta fyrir fjártjón vegna örorku reisti gagnáfrýjandi alfarið á hinum síðari útreikningi, þar sem fjárhæð tjónsins miðað við slysdag var reiknuð með því að miða við 5% ársvexti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lagðir tveir nýir útreikningar Þóris Bergssonar á tjóni gagnáfrýjanda vegna örorku af völdum slyss þess, sem hér er um fjallað. Er hinn fyrri þeirra dags. 8. október 1982. Ekki þykir ástæða til að taka hér upp í einstökum atriðum niðurstöður þess útreiknings, en þess skal aðeins getið, að nú áætlaði tryggingastærðfræðingurinn örorkutjón gagnáfrýjanda, að teknu tilliti til kaupgjaldsbreytinga, út frá öðrum vaxtaforsendum en fyrr við umreikning áætlaðs árlegs tekjutaps gagnáfrýjanda til slysdagsverðmætis. Reiknaði hann nú höfuðstól tapsins á slysdegi eftir þeim innlánsvöxtum, sem verið höfðu á hverjum tíma að því er tók til tímabilsins frá slysdegi til næstu mánaðamóta fyrir útreikningsdag. Höfuðstól áætlaðs tekjutaps eftir þann tíma reiknaði hann hins vegar eftir fjórum mismunandi forsendum um vexti, þ.e. 5%, 7%, 9% og 13% ársvöxtum. Þá var og í útreikningi þessum beitt tveimur mismunandi reikningsaðferðum til að finna höfuðstólsfjárhæð taps gagnáfrýjanda að því leyti, að í öðru tilvikinu var reiknað með vöxtum og vaxtavöxtum allan tímann aftur til slysdags, en í hinum með einföldum vöxtum fyrir tímann milli slysdags og næstu mánaðamóta fyrir útreikningsdag, en vaxtavöxtum eftir það. Með þessu móti fengust 8 mismunandi útkomur um höfuðstólsfjárhæð taps á slysdegi, hin lægsta 115.286.00 nýkr. en hin hæsta 224.791.00 nýkr.

Síðari útreikningarnir, sem lagðir hafa verið fyrir Hæstarétt, eru dags. 2. maí 1983. Er þar enn sem fyrr gengið út frá ýmsum mismunandi reikniforsendum, sem leiða til breytilegrar niðurstöðu, og eru sumar þeirra mjög frábrugðnar forsendum hinna fyrri útreikn-

inga. Þannig reiknar tryggingastærðfræðingurinn nú höfuðstólsfjárhæð taps gagnáfrýjanda að gefnum tveimur mismunandi forsendum um áhrif slyssins á tekjuöflun gagnáfrýjanda. Segir svo um þetta í greinargerð hans fyrir útreikningnum:

„Fyrri forsenda um tekjutap (kallast I).

Fyrri örorkumatið er notað sem mælikvarði á tekjulegar afleiðingar slyssins og ekkert tekið tillit til greiðslna vegna lífeyrisdeildar örorkumatsins.

Síðari forsenda um tekjutap (kallast II).

Ekkert tillit er tekið til fyrri örorkumatsins, en fullt tillit til *áhrifa* lífeyrisdeildarmatsins, þ.e. örorkulífeyris og tekjutryggingar frá Tryggingastofnun ríkisins.

Ekki er þó gert ráð fyrir, að áframhald verði á greiðslum þessara bóta.

Antónía vinnur nú hálfisdagsstarf, að vísu greitt eftir lægri launaflokki en hún var í fyrir slysið, en nægjanlegt til þess, að tekjutryggingin á alveg að falla niður, og samkvæmt 2. mgr. 12. gr. laga um almannatryggingar og reglum Tryggingastofnunarinnar er einungis *heimild* til að greiða henni hálfan örorkulífeyri.

Ég mun því áætla tap Antóníu *til ársloka 1982* með því að draga frá áætluðum tekjum hennar:

- 1) vinnutekjur sem hún hefur aflað sér samkvæmt skattframtölum,
- 2) fullan örorkulífeyri og tekjutryggingu.

Antónía tjáði mér að í janúar sl. hefðu tekjur hennar fyrir síma-vörslu hjá Sambandi íslenskra samvinnufélaga verið kr. 5.442.- sem eru tæp 50% af því sem henni áætlast samkvæmt Aðferð A. Skattframtalstekjur hennar árið 1982 voru kr. 54.471.-, sem er einnig tæplega 50% af því sem áætlun A gerir ráð fyrir. Þannig hefur hún í rúmt ár sýnt þessa tekjuöflun. Ég geri því ráð fyrir stöðugu ástandi og ætla tekjutapið 50% frá síðustu áramótum. Einnig áætla ég að hún fái hálfan örorkulífeyri frá þeim tíma til 67 ára aldurs.“

Í útreikningum þeim, sem hér er um rætt, áætla tryggingastærð-

fræðingurinn enn fremur tekjur gagnáfrýjanda, ef hún hefði ekki orðið fyrir slysinu, svo og líklegt tekjutap hennar vegna þess eftir mismunandi og að sumu leyti öðrum aðferðum en fyrr og reiknar hann tjón hennar áætlað með þeim hætti til höfuðstólsfjárhæðar á slysdegi að gefnum breytilegum vaxtaforsendum. Gerir hann svo-fellda grein fyrir aðferðum sínum og niðurstöðu:

„Í þessum útreikningum verða því notaðar tvær mismunandi aðferðir við áætlun tekna á liðnum tíma svo og tvær mismunandi aðferðir við áætlun tekjutaps. Auk þess verða notaðar margar mismunandi forsendur um vexti.

Aðferð A.

Vinnutekjuáætlunin er venjubundin og því einungis framreikningur á síðustu áætlun.

Áætlun vinnutekna og vinnutekjutaps verður eins og tafla A sýnir og eru þar tekin saman afgreiðslustörf og heimilisstörf.

Tafla A.

Ár	Áætlaðar tekjur:	Skatttekjur:	Örorkub. og tekjutr.:	Áætlað tekjutap	
				Forsenda I:	Forsenda II:
1978	17.632	9.532 ²	0	10.994 ¹	8.100 ¹
1979	28.754	0	1.480	10.252	27.274
1980	45.755	0	21.521	11.439	24.234
1981	69.199	10.467	33.550	17.300	25.182
1982	112.202	54.471	50.303	28.050	7.424
1983	157.074			39.268	62.063
Síðan árl.	160.980			40.245	63.622

- 1) Þetta tap fellur á tímabilið eftir 8.5. 1978 til ársloka.
- 2) Í forsendu II eru greiðslur frá vinnuveitanda eftir slysið fólgnar í frádrættinum.

Aðferð B.

Hér breyti ég algjörlega um áætlun vinnutekna fyrir liðinn tíma.

Í aðferð A mælast tekjur eins og þær hafa verið í krónutölu á hverju kaupgjaldstímabili frá slysdegi þar til nú.

Samkvæmt Fréttabréfi Kjararannsóknarnefndar hefur kaupmáttur launataxta verslunarfólks frá og með árinu 1978 verið (1971 = 100):

Árið 1978 110,5

Árið 1979 113,4

Árið 1980 108,9

Árið 1981 105,3

Árið 1982 102,8

Þessar tölur sýna að hækkun kauptaxta hefur ekki haldið í við rýrnun verðgildis íslensku krónunnar og enn mun kaupmátturinn hafa dregist saman.

Í stað þess að áætla vinnutekjur á kauplagi hvers tímabils eru notaðar vinnutekjur þær sem nú ætlast allan tímann. Með því gerist ekki annað en að gerð er leiðrétting vegna verðrýrnunar íslensks gjaldmiðils yfir liðinn tíma, sem þó er ekki fullkomlega nægileg í þessu tilviki. Mjög sterk rök eru þannig fyrir því að nota allt frá slysdegi núgildandi launataxta við áætlun verðgildis tekna og vinnutekjutaps Antoníu. Á sama hátt þarf að áætla alla frádráttarliði, bæði bætur og frádregnar skattframtalstekjur í örorkuforsendu II.

Áætlunin verður þannig:

Tafla B.

Ár	Áætlaðar tekjur:	Skatttekjur	Örorkubætur og tekjutr.:	Áætlað tekjutap	
				Forsenda I	Forsenda II
1978	139.956	75.661	0	81.782	64.295
1979	139.956	0	5.391	51.512	134.565
1980	139.956	0	65.778	34.989	74.178
1981	145.209	21.978	69.027	36.302	54.204
1982	160.980	78.151	70.708	40.245	12.121
1983	160.980			40.245	63.622
Síðan árl.	160.980			40.245	63.622

Verðmæti tekjutaps.

Ég mun nú nota fjórar mismunandi vaxtaforsendur um ávöxtun fjár eftir 1. júní 1983. Við útreikninga taps samkvæmt aðferð A verða yfir tímabilið milli slysdags og 1. júní 1983 notaðir almennir vextir af spariinnlánnum eins og þeir hafa verið ákveðnir með verðbótaþætti. Tap samkvæmt aðferð B reiknast hins vegar stöðugt með sömu vöxtum allt aftur til slysdags. Yfir tímabilið milli slysdags og 1. júní 1983 verður þó vöxtunum beitt bæði sem einföldum og samsettum.

Með tveim tekjuáætlunaraðferðum (A og B), tveimur tapsforsendum (I og II) og tveim reikniðferðum við notkun vaxta fyrir liðinn tíma, að viðbættum fjórum mismunandi forsendum um framtíðarvexti verða niðurstöður alls 32 og skiptast á næstu 8 töflur.

Aðferð A. Upphæðir liðins tíma óbreyttar. Allar fjárhæðir á verðlagi - kauplagi hvers tímabils.

Niðurstaða A, I, 1. Vextir milli slysdags og 1. 6. 1983 sýndir í fylgiskjali og reiknað með vöxtum og vaxtavöxtum milli slysdags og 1. 6. 1983.

Verðmæti reiknast nema á slysdagi í heilum krónur:

Ársvextir eftir 1.-6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.-6. 1983	40.444	40.444	40.444	40.444
V/taps eftir það	129.494	107.346	94.270	73.167
Samtals	169.938	147.780	134.714	113.611

Niðurstaða A, I, 2.

Sömu forsendur og í A, I, 1 nema yfir tímabilið milli slysdags og 1.6. 1983 eru notaðir einfaldir vextir.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	54.612	54.612	54.612	54.612
V/taps eftir það	198.957	164.929	144.838	112.415
Samtals	253.569	219.541	209.450	167.027

Niðurstaða A, II, 1

Tekjuáætlun eins og í A, I, 1. Til ársloka 1982 er áætlað tap jafnt og áætlaðar tekjur að fráðregnum skattframtalstekjum, örorkulífeyri og tekjutryggingu. Eftir það 50% af áætluðum tekjum að fráðregnum hálfum örorkulífeyri.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	72.336	72.336	72.336	72.336
V/taps eftir það	204.739	169.721	149.047	115.682
Samtals	277.075	242.057	221.383	188.018

Niðurstaða A, II, 2.

Sama og í A, II, 1 nema vextir eru einfaldir milli slysdags og 1.6. 1983.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	79.898	79.898	79.898	79.898
V/ taps eftir það	314.564	260.764	228.998	177.735
Samtals	394.462	340.662	308.896	257.633

Aðferð B. Allar fjárhæðir leiðréttar vegna verðrýrnunar íslensku krónunnar.

Niðurstaða B, I, 1.

Vextir milli slysdags og 1. - 6. 1983 sýndir í fylgiskjali og reiknað með vöxtum og vaxtavöxtum milli slysdags og 1. - 6. 1983.

Verðmæti reiknast nema á slysdegi í heilum krónum:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	238.069	229.654	223.862	207.729
V/taps eftir það	396.979	298.939	238.868	154.202
Samtals	635.048	528.593	462.720	361.931

Niðurstaða B, I, 2.

Sömu forsendur og í B, I, 1, nema yfir tímabilið milli slysdags og 1. - 6. 1983 eru notaðir einfaldir vextir.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	238.968	231.504	227.832	212.813
V/taps eftir það	405.771	311.222	254.298	173.267
Samtals	644.739	542.626	482.130	386.081

Niðurstaða B. II. 1.

Tekjuáætlun eins og í B. I, 1. Til ársloka 1982 er áætlað tap jafnt og áætlaðar tekjur að frádregnum skattframtalstekjum, örorkulífeyri og tekjutryggingu. Eftir það 50% af áætluðum tekjum að frádregnum hálfum örorkulífeyri.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1. 6. 1983	334.161	323.008	312.550	287.974
V/taps eftir það	627.650	472.642	377.666	243.804
Samtals	961.811	795.650	690.216	531.778

Niðurstaða B, II. 2.

Sama og í B, II, 1 nema vextir eru einfaldir milli slysdags og 1.6. 1983.

Slysdagsverðmætið verður:

Ársvextir eftir 1.6. 1983	5%	7%	9%	13%
V/taps til 1.6. 1983	335.413	325.215	315.832	299.434
V/taps eftir það	641.551	492.063	402.062	273.947
Samtals	976.964	817.278	717.894	573.381

V.

Fyrir Hæstarétti sundurliðar gagnáfrýjandi kröfur sínar svo:

- „1. Örorkutjón samkvæmt útreikningi Þóris Bergssonar ..., 2. maí 1983 ... miðað við

5% raunvexti og einfalda vexti milli slysdags og 1. 6. 1983	kr. 394.462.00
÷ dagpeningar frá Sjúkrasamlagi Reykjavíkur, kr 7.694.30 ... samkvæmt útreikningi	— 20.900.00
	kr. 373.562.00
÷ frádráttur vegna skattfrelsis bóta og eingreiðsluhagræðis, reiknað 20%	— 74.512.00
	kr. 299.050.00
2. Útlagt fé og bætur vegna fataskemmda ...	— 3.698.54
3. Miskabætur, þjáningar, lýti, röskun á stöðu og högum og annað óbeint tjón .	— 150.000.00
Samtals	kr. 452.703.54“

Um 1. kröfulið: Kröfuliður þessi er byggður á þeirri niðurstöðu Þóris Bergssonar, sem nefnd er „Niðurstaða A II, 2“ í framangreindri áætlun hans um tjón gagnáfrýjanda vegna örorku, dags. 2. maí 1983.

Í kröfugerð sinni fyrir héraðsdómi miðaði gagnáfrýjandi alfarið við það, að af slysinu hefði hlotist og mundi hljóta tekjuskurðing, sem svaraði til læknisfræðilegrar örorku hennar á hverjum tíma, eins og Björn Önundarson tryggingayfirlæknir mat hana 26. júní 1979 og hann hefur áréttað með hinu nýja örorkumati sínu 13. janúar 1983. Er þetta forsenda I um tekjutap gagnáfrýjanda, sem notuð er í útreikningi Þóris Bergssonar. Svonefnd forsenda II um tekjutapið í sama útreikningi er allt önnur. Var ekki á henni byggt í kröfugerð gagnáfrýjanda í héraði eða í skriflegri kröfugerð hennar, er lögð var fyrir Hæstarétt 11. október 1982. Gögn málsins benda til þess, að sú örorka, sem gagnáfrýjanda er metin samkvæmt hinu svonefnda lífeyrisdeildarmati, muni ekki eingöngu stafa af heilsubresti hennar, er rakin verði til slyssins. Þegar allt framangreint er virt, þykir ekki rétt að leggja til grundvallar hina svonefndu forsendu II í áætlun tryggingastærðfræðingsins við ákvörðun á örorkutjóni gagnáfrýjanda, svo sem hún krefst, heldur verða höfð til hliðsjónar örorkumöt Björns Önundarsonar tryggingayfirlæknis, þau sem áður eru greind og enginn ágreiningur er um.

Ekki er í málinu ágreiningur um, hverjar verið hafi tekjur gagnáfrýjanda fyrir slysið, þar með taldar reiknaðar tekjur hennar vegna heimilisstarfa, um umreikning þeirra tekna vegna hækkunar kaupgjalds til þess tíma, er slysið bar að höndum, og eigi heldur um breytingar á líklegum árstekjum hennar eftir slysið vegna kaupgjaldsbreytinga. Ekki greinir aðilja heldur á um það, að höfuðstólsfjárhæð örorkutjóns gagnáfrýjanda skuli miðuð við slysdag að teknu tilliti til kaupgjaldsbreytinga, sem um var vitað við áætlun tjónsins, en dráttarvextir greiðist af tjónbótum frá sama degi. Hins vegar skilur þá á um það, með hvaða vaxtafæti eigi að reikna og hvernig eigi að öðru leyti að fara með vaxtaþátt, þegar fundin er höfuðstólsfjárhæð áætlaðs árlegs tekjutaps gagnáfrýjanda. Halda aðaláfrýjendur því fram, að finna beri höfuðstólsfjárhæð á slysdagi reiknaða út eftir hinu áætlaða árlega tapi, þar sem reiknað sé með 13% ársvöxtum og vaxtavöxtum, en byggt á sömu forsendum og tryggingastærðfræðingurinn hefur gert um dánarlíkur og líkur fyrir missi starfsorku í lifanda lífi. Gagnáfrýjandi miðar hins vegar við, að reikna beri með 5% ársvöxtum, einföldum milli slysdags og útreikningsdags, en samsettum eftir það. Er hér um að ræða þýðingarmikið, en vandleyst, álitaefni við ákvörðun fébótanna.

Frá gildistöku laga nr. 4/1960 hafa vextir af fjárskuldbindingum, sbr. nú 1. gr., 2. gr., 3. gr. og 5. gr. laga nr. 58/1960, sbr. 1. gr. laga nr. 71/1965 og 13. gr. laga nr. 10/1961, margsinnis tekið breytingum samkvæmt þeim vaxtaákvörðunum Seðlabankans, sem verið hafa í gildi á hverjum tíma. Hafa dómstólar haft nokkra hliðsjón af þeirri hækkun, sem orðið hefur á nafnvöxtum við ákvörðun höfuðstólsfjárhæðar skaðabóta vegna örorku í skaðabótamálum, þó að hvergi nærri hafi verið tekið til hennar fullt tillit. Má ætla, að þá hafi m.a. verið litið til þess, að mikil verðbólga hafi skotið loku fyrir ávöxtun fjár í innlánsstofnunum eða verðbréfum með raunvöxtum, sem svöruðu til lögleyfðra nafnvaxta.

Að því er varðar skaðabætur til gagnáfrýjanda vegna örorkutjóns hennar þykir rétt, þegar tjón hennar er reiknað til höfuðstólsfjárhæðar á slysdagi, og með sérstöku tilliti til dráttarvaxtakröfu hennar, að hafa til hliðsjónar nafnvexti, eins og þeir hafa verið hverju sinni að því er tekur til þess tíma, sem liðinn er frá slysinu. Mjög mikilli óvissu er bundið, við hvaða vaxtafót sé rétt að miða að því

er varðar ókominn tíma, enda þykir hvorki unnt að leggja alfarið til grundvallar nafnvexti né raunvexti, eins og ætla má, að þeir séu nú. Þegar litið er til allra atvika, sem hér skipta máli, þykir eðlilegt að miða í þessum efnum við 6% vaxtafót. Er þess þó að geta, að ákvörðun tjóns vegna varanlegrar örorku er háð svo mörgum vafaatriðum, að nákvæmum útreikningum verður þar ekki við komið, heldur verður tjónsfjárhæð að verulegu leyti háð mati, sem á margan hátt er óvísst.

Þegar allt framangreint er virt svo og litið til skattfrelsis bóтана, eingreiðslu þeirra, og annarra atriða, sem hér skipta máli, þykir hæfilegt að áætla tjón gagnáfrýjanda samkvæmt þessum kröfulið 190.000.00 krónur. Hefur þá verið litið til þess að gagnáfrýjandi fékk greidd laun frá vinnuveitanda sínum fyrst eftir slysið, sem aðiljar eru sammála um, að numið hafi 2.512.12 nýkr., svo og dagpeninga frá Sjúkrasamlagi Reykjavíkur að fjárhæð 7.694.30 nýkr.

Um 2. kröfulið. Kröfuliður þessi sætir engum tölulegum andmælum, og verður fjárhæð hans, 3.698.54 krónur, lögð til grundvallar óbreytt.

Um 3. kröfulið. Að framan hefur verið greint frá meiðslum gagnáfrýjanda, sjúkrahúsvist hennar og heilsuhögum, eftir að sjúkrahúsvist lauk. Þegar það er virt, sem þar er rakið, þykir rétt að taka þennan kröfulið til greina með 40.000.00 krónum.

Litið verður til kostnaðar gagnáfrýjanda vegna örorkumats og útreiknings örorkutjóns eftir áfrýjun málsins við ákvörðun málskostnaðar.

Samkvæmt framansögðu telst tjón gagnáfrýjanda vegna slyssins 233.698.54 krónur (190.000.00 + 3.698.54 + 40.000.00 krónur). Af því ber aðaláfrýjendum að bæta henni $\frac{2}{3}$ hluta, eða 155.799.02 krónur að fráðregnum 2.000.00 krónum, er aðaláfrýjandi Hagtrygging h/f greiddi henni 10. apríl 1979. Verða aðaláfrýjendur því dæmdir til að greiða gagnáfrýjanda óskipt 153.799.02 krónur með vöxtum, svo sem í dómsorði greinir, svo og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem ákveðst samtals 60.000.00 krónur.

D ó m s o r ð:

Aðaláfrýjendur, Kristín Anný Jónsdóttir og Hagtrygging h/f, greiði gagnáfrýjanda, Antoníu Margréti Björnsdóttur.

óskipt 153.799.02 krónur með 19% ársvöxtum frá 8. maí 1978 til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, 31% ársvöxtum frá þeim degi til 25. febrúar 1980, 43.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, 46% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1981, 42% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1981, 39% ársvöxtum frá þeim degi til 1. nóvember 1982, 47% ársvöxtum frá þeim degi til 21. september 1983, 39% ársvöxtum frá þeim degi til 21. október 1983, 36% ársvöxtum frá þeim degi til 21. nóvember 1983, 32% ársvöxtum frá þeim degi til 21. desember 1983, 25% ársvöxtum frá þeim degi til 21. janúar 1984, 19% ársvöxtum frá þeim degi til uppkvaðningar dóms þessa, en síðan með hæstu innlánsvöxtum, eins og þeir eru ákveðnir á hverjum tíma (dómvöxtum), til greiðsludags og samtals 60.000.00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

S é r a t k v æ ð i
hæstaréttardómaranna Magnúsar Thoroddsen og
Sigurgeirs Jónssonar.

Við erum sammála meiri hlutanum um það, að gagnáfrýjandi hafi sýnt af sér nokkra óvarkárni, er hún gekk út á Túngötuna í umrætt sinn, svo sem lýst er í héraðsdómi. Hins vegar teljum við þessa óaðgæslu hennar ekki réttlæta það, að bætur séu lækkaðar meira en um $\frac{1}{4}$ hluta.

Um 1. kröfulið.

Kröfugerð gagnáfrýjanda undir þessum lið er bggð á „Niðurstöðu A, II, 2.“ í útreikningi Þóris Bergssonar tryggingafræðings frá 12. maí 1983. Í þessum útreikningsþætti er miðað við einfalda vexti milli slysdags og 1. júní 1983. Eins og mál þetta hefur verið lagt fyrir Hæstarétt, kemur því eigi til álita að dæma vaxtavexti, enda þótt við teljum, að í kröfu um dómvexti, sbr. lög nr. 56/1979, felist krafa um vaxtavexti.

Við ákvörðun örorkubóta í máli þessu verður að leggja til grundvallar hið læknisfræðilega örorkumat Björns Önundarsonar tryggingayfirlæknis frá 26. júní 1979, sbr. og mat hans frá 13. janúar 1983, enda var málið lagt þannig fyrir í héraði.

Við ákvörðun bóta þessarra álitum við rétt að hafa til hliðsjónar „Niðurstöðu A, I, 2“ í útreikningi tryggingafræðingsins og 5% vaxtafót, enda teljum við óvarlegt, eins og háttar til í efnahags- og fjármálum hér á landi, að miða við, að unnt sé á öruggan hátt að ná hærri raunverulegri ávöxtun fjár en 5% ársvöxtum.

Með tilliti til þess hagræðis, sem gagnáfrýjandi, sem er tekju- og skattlág, hefur af skattfrelsi skaðabótanna og hagræðis af eingreiðslu þeirra, þykir tjón hennar samkvæmt þessum lið hæfilega áætlað 210.000.00 krónur. Hafa þá verið dregin frá laun, er hún fékk greidd frá vinnuveitanda sínum fyrst eftir slysið og aðiljar eru sammála um, að numið hafi 2.512.12 nýkr., og dagpeningar frá Sjúkrasamlagi Reykjavíkur, 7.694.30 nýkr.

Um 2. kröfulið.

Kröfuliður þessi sætir eigi tölulegum andmælum, og verður fjárhæð hans lögð til grundvallar óbreytt.

Um 3. kröfulið.

Að framan hefur verið greint frá meiðslum gagnáfrýjanda, sjúkrahúsvist og heilsuhögum hennar, eftir að sjúkrahúsvist lauk. Þegar það er virt, sem þar er rakið, þykir rétt að taka þennan kröfulið til greina með 60.000.00 krónum, enda teljum við fullnægt skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 til að hækka þennan kröfulið frá því í héraði, þar eð gagnáfrýjandi hafði uppi áskilnað um það í áfrýjunarstefnu, grundvelli máls er ekki raskað og hækkunin er afsakanleg vegna hinna auknu slitgigtarbréytinga, er fram hafa komið í vinstra hnélið gagnáfrýjanda eftir uppsögu héraðsdóms.

Samkvæmt framansögðu teljum við tjón gagnáfrýjanda vegna slyssins 273.698.54 krónur (210.000.00 + 3.698.54 + 60.000.00 krónur). Af því ber aðaláfrýjendum að bæta henni $\frac{3}{4}$ hluta, eða 205.273.91 krónu, að frá dregnum 2.000.00 krónum, er aðaláfrýjandi Hagtrygging h/f greiddi henni 10. apríl 1979. Því teljum við, að dæma beri aðaláfrýjendur til að greiða gagnáfrýjanda óskipt

203.273.91 krónur með vöxtum, svo sem í dómsorði meiri hlutans greinir. Við erum sammála ákvörðun meiri hlutans um málskostnað.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 1. desember 1980.

1.0

Mál þetta, sem var dómtekið 9. þ.m., hefur Antonía Margrét Björnsdóttir skrifstofumaður, til heimilis að Gyðufelli 10, Reykjavík, höfðað, á bæjarþingi 13. mars 1980, þar sem þing var sótt af hálfu hinna stefndu og fyrirtaka málsins samþykkt, til heimtu tjónbóta vegna bifreiðaslyss.

Stefndu eru Kristín Anný Jónsdóttir, Hólagötu 27, Vestmannaeyjum, og Hagtrygging h.f., Suðurlandsbraut 10, Reykjavík.

2.0

Málsatvik.

Mál þetta er risið af umferðarslysi, er varð á Túngötu við Landakotsspítala í Reykjavík mánudagskvöldið 8. maí 1978. Lögreglunni var tilkynnt um slysið kl. 19.44 þann dag. Stefndandi, sem kom gangandi í átt frá aðaldyrum sjúkrahússins, varð fyrir fólksbifreiðinni V 1172, eign stefndu Kristínar Annýjar, sem var á leið vestur götuna framan við sjúkrahúsið. Varð stefndandi fyrir framhorni bifreiðarinnar, og lenti hún á vinstra fæti hennar eða mjöðm. Við það skall hún í götuna og missti meðvitund.

Stefnda Kristín ók bifreiðinni, sem var tryggð lögboðinni ábyrgðartryggingu hjá stefnda Hagtryggingu h.f. Veður var gott, dagsbirta og skýjað, yfirborð götunnar, sem er malbikað, var þurrt. Á framhjólum bifreiðarinnar voru hjólbarðar með sumarmynstri í lagi, en slitnir hjólbarðar á afturhjólum. Að aðaldyrum spítalans liggur bogadregin, skeifumynduð gata frá akbraut Túngötu. Slysið varð á móts við vesturenda bogans. Bifreiðastöður eru bannaðar báðum megin götunnar, en þó stóðu kyrrstæðar bifreiðar ólöglega að hluta uppi á gangstétt bæði norðan og sunnan við götuna fyrir framan sjúkrahúsið. Nærri vesturenda heimreiðarinnar er umferðarmerki A 6, sem gefur til kynna umferð barna yfir götuna. Báðum megin við merkið stóðu bifreiðar, en stefndandi gekk út á götuna vestan við bifreið, sem stóð vestan við umferðarmerkið.

Hemlar bifreiðar stefndu Kristínar voru í lagi. Hemlaför voru styttri eftir afturhjól, en hemlunarvegalengd var eðlileg, og virðist stefnda hafa hemað bifreiðinni, jafnskjótt og slysið varð. Strætisvagn kom á móti bifreiðinni, og vegna þrengsla hafði stefnda hægt á ferðinni. Ók hún þétt upp við bifreiðarnar, sem stóðu norðan megin götunnar. Þær stefndandi og stefnda Kristín sáu hvorug til annarrar, fyrr en slysið varð.

Við slysið hlaut stefndandi höfuðkúpabrot, brot á báðum lífbeinsbogum vinstra megin, mjaðmaspaða vinstra megin og kurlað brot á efri enda

vinstri sköflungs, rof í liðþófa utanvert á vinstra hné, sár á höfði og mikið glóðarauga vinstra megin. Hún var flutt á slysadeild Borgarspítalans og var með meðvitund, þegar þangað kom. Teknar voru af henni röntgenmyndir, tappað blóði af hnjálið og höfuðsár saumuð. Síðan var hún flutt á skurðdeild, og þar var gert að fótbrotinu 12. maí 1978 og liðþófinn fjarlægður.

Sjúklingnum heilsaðist vel eftir aðgerðina. Hún lá á skurðeildinni frá 8. maí til 5. júní 1978, fyrst og fremst vegna mjaðmagrindarbrotsins, því ekki var hægt að láta sjúkling ganga, fyrr en fjórar vikur voru liðnar frá slysi. Hún lá svo á endurhæfingardeild Borgarspítalans frá 5. júní til 21. ágúst og fékk þar styrktaræfingar, sjúkra- og iðjuþjálfun og kom reglulega í eftirlit á slysadeild. Eftir útskrift frá endurhæfingadeildinni hélt hún áfram í eftirliti hjá læknum slysadeildar, og einnig fékk hún meðferð hjá sjúkrahjálfara og var skoðuð af heilaskurðlækni.

Samkvæmt vottorði Hauks Árnasonar, læknis á slysadeild, hafa ofangreindir áverkar valdið þrálátum höfuðverk. Hún hefur enn þrota og verki í hnénu vegna byrjandi slitbreytinga, sem læknirinn telur ekki hægt að segja um, hvort muni versna með árunum.

Björn Öundurson læknir hefur metið örorku stefnanda. Hann telur ekki ólíklegt, að höfuðverkur, svimi og gleymska, sem stefnandi kvartar um, stafi af heilahristingi. Hann telur ekki sennilegt, að dragi úr einkennum frá höfði, gerir ráð fyrir slitbreytingum í hnélið og telur örorku hæfilega metna frá slysdegi í 6 mánuði 100%, eftir það í 6 mánuði 65% og varanlega 25%.

Þórir Bergsson tryggingafærðingur hefur tvívegis reiknað út örorkutjón stefnanda, þann 26. júlí 1979 og 14. febrúar 1980. En í síðara skiptið hefur hann reiknað verðmæti vinnutekjutaps á fjóra vegu miðað við mismunandi vaxtaforsendur. Miðað við 5% ársvexti telst vinnutekjutapið 16.080.000 kr., en miðað við 13% ársvexti 8.599.000 kr.

3.0

Kröfur og málsástæður.

Af hálfu stefnanda er þess krafist, að stefndu verði in solidum dæmd til að greiða henn 18.300.363 kr. með 19% ársvöxtum frá 8. maí 1978 til 15. júní 1979, 34.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 39.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, 43.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, 46% ársvöxtum frá þeim degi til uppsögu héraðsdóms og hæstu innlánsvöxtum, eins og þeir verða á hverjum tíma, frá þeim degi til greiðsludags auk alls málskostnaðar að skaðlausu eftir mati dómsins, að frádregnum 200.000 kr., er greiddar voru 10. apríl 1979.

Í stefnu sundurliðar stefnandi kröfugerð sína þannig:

1. Örorkutjón, útreikningur Þóris Bergssonar, cand. act,
 14. febrúar 1980, 5% raunvextir, kr. 16.080.000
 ÷ greitt af Sjúkrasamlagi Reykjavíkur, dagpeninga-
 greiðslur — 569.986
 kr. 15.510.014
 ÷ 10% frádráttur vegna skattfrelsis
 bóta og eingreiðslu — 1.551.001 kr. 13.959.013

2. Útlagt fé:
 - a. Samkvæmt reikningum fyrir lækni-
 ishjálp, æfingar og ferðir í því
 sambandi (bílkostnaður) kr. 207.654
 - b. Kápa, eyðilögð við slysið — 40.000
 - c. Tönn brotin, viðgerð skv. mati — 120.000
 - d. Staðfest ljósrit — 2.200
 - e. Greitt Birni Önundarsyni lækni — 50.940
 - f. Greitt Þóri Bergssyni trygginga-
 fræðingi — 120.000 kr. 540.794

3. Bætur fyrir miska, þjáningar, lýti, óhagræði og röskun
 á stöðu og högum og allt óbeint tjón — 4.000.000
 Samtals kr. 18.499.807

Stefnandi hefur breytt kröfugerð sinni þannig, að fjárhæð dagpeninga hækkar í 769.430 kr., og lækkar þá niðurstöðutalan að sama skapi. Komi til þess, að einhver hluti útlagðs fjár verði reiknaður með málskostnaði, er þess krafist af hálfu stefnanda, að greiðsla frá stefnda Hagtryggingu h.f. komi til frádráttar málskostnaði, en ekki höfuðstól. Kröfur stefnanda virðast byggjast á 1. málslíð 1. málsgreinar 67. gr. laga nr. 40/1968, 69. gr., 70. gr. og 2. mgr. 74. gr. sömu laga, sbr. lög nr. 55/1970, 25/1974 og 62/1976, sbr. nú lög nr. 65/1978 og 31/1980.

Af stefndu hálfu er þess krafist, að kröfur stefnanda verði stórlega lækk-
 aðar, meðal annars á grundvelli ábyrgðarskiptingar, en að málskostnaður
 verði felldur niður. Meginmálsástæða stefndu er, að stefnandi eigi að veru-
 legu leyti sök á tjóni sínu sjálf og beri þá að lækka bætur til hennar sam-
 kvæmt 3. mgr. 67. gr. umferðarlaga. Því er haldið fram að ábyrgð stefndu
 Kristínar geti einungis byggst á 1. mgr. 67. gr. umferðarlaga, en að ákvæði
 3. mgr. 69. gr. umferðarlaga eigi ekki við um atvik málsins. Af hálfu
 stefnda Hagtryggingar er bent á, að samkvæmt lögum nr. 62/1976 sé há-
 mark váttryggingarfjárhæðar 12.000.000 kr. Varðandi einstaka kröfuliði er

Því haldið fram, að krafan um bætur fyrir fjártjón sé alltof há, meðal annars sé miðað við of háar tekjur og hugsanlegur frádráttur vegna eingreiðsluhagræðis ætlaður of lár(sic). Því er haldið fram, að ekki beri að miða við 5% vaxtafót, heldur að miklu nær sé að reikna með 13% ársvöxtum. Kröfu vegna kostnaðar samkvæmt a-lið var mótmælt í stefndu með tilliti til þess, að stefnandi hefði ekki gert næga grein fyrir honum. Síðan hefur stefnandi lagt fram reikninga fyrir þessum lið, en í málflutningi vitnaði lögmaður stefndu einungis til greinargerðar varðandi andmæli gegn þessum lið. Því er haldið fram, að c-liður sé of hár. Kröfu um miskabætur telja stefndu alltof háa, ekki í raunhæfu samræmi við afleiðingar slyssins eða dómvenju. Því er sérstaklega haldið fram, að ekki beri að dæma hærri vexti en 13% ársvexti af kröfu stefnanda. Þá er því mótmælt, að innágreiðsla komi til frádráttar málskostnaði, og því haldið fram, að hana beri að draga frá höfuðstól, þannig að hún hækki í sama hlutfalli og bæturnar yrðu hækkaðar frá greiðslutíma innborgunarinnar.

4.0

Sönnunargögn.

Stefnandi kveðst hafa „labbað“ skáhallt niður frá aðaldyrum sjúkrahússins, ætlað yfir götuna, stigið eitt skref út á götuna og ekki muna frekar eftir sér, fyrr en að hún rankaði við sér eftir slysið. Vitnið Hermann Ingi Ingólfsson, sem með henni var, segist hafa séð, að hún steig eitt skref fram fyrir hornið á kyrrstæða bílnum og varð þá fyrir bifreið stefndu Kristínar. Vitnið Birna Einarsdóttir, dóttir stefnanda, sem gekk fyrir aftan hana, segist ekki hafa séð til bifreiðar stefndu fyrir kyrrstæðum bifreiðum. Aðrir en þessi þrjú hafa ekki gefið skýrslu fyrir dóminum, en lögð hefur verið fram lögregluskýrsla stefndu Kristínar, þar sem segir, að stefnandi hafi virst ekki líta neitt eftir umferð, áður en hún gekk út á götuna, og að stefnda hafi ekkert getað gert til þess að afstýra slysinu. Einnig hefur verið lögð fram lögregluskýrsla, þar sem haft er eftir farþega í strætisvagninum, að ökumaður V 1172 hafi hægt mjög ferðina, þegar hún kom á móts við sjúkrahúsið, en að stefnandi hafi hlaupið frá spítalanum út á götuna á ská til vesturs á hægra framhorn bifreiðarinnar V 1172 án þess að líta eftir umferð. Þessi skýrsla hefur ekki orðið tilefni vitnaleiðslu.

Lögð hafa verið fram ítarleg áverkavottorð, sem ekki hafa sætt ágreiningsi.

Samkvæmt skattframtölum stefnanda hafa vinnutekjur hennar þrjú heilu almanaksárin fyrir slysið verið sem hér segir: árið 1975 403.300 kr., 1976 699.566 kr. og 1977 1.028.575 kr. Allra þessara tekna aflaði stefnandi við afgreiðslustörf í skóverslun, og voru henni greidd laun samkvæmt 7. launaflokki Verzlunarmannafélags Reykjavíkur. Við samanburð á skattframtals-

tekjum og tekjum fyrir fulla dagvinnu telur tryggingafræðingurinn, að komi í ljós, að stefnandi hafi að jafnaði unnið tvo þriðju hluta af fullri dagvinnu þessi ár. Stefnandi segist hafa unnið frá klukkan 12.00 á hádegis til klukkan 18.00. Sonur hennar, sem er fæddur 5. október 1961, var í heimili með henni. Á þessum grundvelli hefur tryggingafræðingurinn áætlað tekjur stefnanda í tvennu lagi, annars vegar fyrir afgangslustörf og hins vegar fyrir vinnuframlag á heimili, og fundið út frá því áætlað vinnutekjutap. Vinnuframlag stefnanda á heimili áætla tryggingafræðingurinn fjórðung af vinnuframlagi húsmóður á meðalheimili, þar sem eru tveir fullorðnir og tvö börn.

Stefnandi segist hafa haft samband við tannlækni, meðan hún lá á spítalanum, og segir sig minna, að hann hafi áætlað, að það kostaði 100.000 kr. að gera við brotnu tönnina. Hún segir, að viðgerð hafi dregist með þeim afleiðingum, að grafið hafi undir tönninni, þannig að orðið hafi að taka hana úr. Af þeim sökum kveður hún áætlaðan kostnað við tannviðgerð hærri en annars hefði verið, þ.e. 120.000 kr. Hún tekur fram, að ekki sé búið að gera við tönnina. Hún segist hafa orðið að nota leigubíl til þess að fara til eftirlits og í æfingar, þar sem hún hafi ekki haft nóga góða heilsu til þess að ferðast í almenningssvögnum.

5.0

Álit dómsins.

5.1. Það sætir ekki ágreiningi, að stefndu bera óskipta ábyrgð á tjóni stefnanda samkvæmt greindum lagaákvæðum. Meginorsök slyssins þykir mega rekja til þess, að aðiljarnir sáu ekki hvor til annars vegna bifreiðar, sem var lagt ólöglega við götuna og auk þess á gangstétt. Þeir þættir í orsakakeðjunni, sem varða stefnanda, þykja ekki vera þannig vaxnir, að beita beri heimild 3. mgr. 67. gr. umferðarlaga til lækkunar bóta til hennar, þar sem telja verður, að ákvæði 1. mgr. 67. gr. mundu ekki ná tilgangi sínum, ef þess konar aðgæsluleysi, sem hún kann að hafa sýnt, ætti að leiða til lækkunar bóta. Í þessu sambandi þykir og verða að hafa í huga, að stefnda Kristín virðist hafa haldið bifreið sinni nær kyrrstæðu bifreiðunum við nyrðri götubrún en vænta mátti.

5.2. Bætur úr hendi stefndu til stefnanda þykir bera að reikna eins og hér segir:

Um 1. tl.

Samkvæmt dómvenju þykir bera að áætla bætur fyrir örorku miðað við 13% ársvexti. Engin haldbær rök hafa komið fram gegn útreikningi tryggingafræðingsins á vinnutekjutapi stefnanda, byggðu á þessum grundvelli, en samanlagða fjárhæð vinnutekjutaps vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku þykir bera að lækka nokkuð vegna skattfrelsis og eingreiðslu

bóta. Síðan þykir bera að lækka bætur enn vegna dagpeningagreiðslna frá Tryggingastofnun ríkisins. Þessi kröfuliður þykir þá hæfilega ákveðinn þannig:

Verðmæti vinnutekjutaps skv. útreikningi		
tryggingafræðings	8.599.000 kr.	
Frádráttur vegna skattfrelsis bóta og eingreiðslu	<u>2.399.000 kr.</u>	6.200.000 kr.
Dagpeningar frá Tryggingastofnun ríkisins	÷ 769.430 kr.	
		<u>5.430.570 kr.</u>

Um 2. tl.

Kröfu um greiðslu útlagðs fjár og bætur vegna fataskemmda, samtals 247.654 kr., þykir bera að taka til greina að fullu, en d, e og f-liði þykir í samræmi við skoðun umboðsmanns stefndu bera að reikna með málskostnaði. Bætur vegna tannbrots þykja hæfilega ákveðnar 100.000 kr.

Um 3. tl.

Miskabætur þykja hæfilega ákveðnar 800.000 kr.

Þegar þess er gætt, hversu mikill hluti útlagður kostnaður og tímabundið örorkutjón er í heildartjóni stefnanda, þykja ekki efni til að taka tillit til þess, að verðgildi krónunnar var meira en nú, þegar greitt var upp í bæturnar. Rétt þykir að draga fjárhæð inngreiðslu frá höfuðstól kröfunnar og lækka jafnframt þá fjárhæð, sem vextir eru reiknaðir af frá greiðsludegi.

Samkvæmt þessu þykja bætur hæfilega reiknaðar þannig:

Örorkubætur skv. 1. tl. að frádregnum dagpeningum	5.430.570 kr.	
Læknishjálp og fatatjón	347.654 kr.	
Miskabætur	<u>800.000 kr.</u>	6.578.224 kr.
Áður greitt frá Hagtrygging h.f.		<u>200.000 kr.</u>
		<u>6.378.224 kr.</u>

Þessa fjárhæð þykir stefndu bera að greiða stefnanda að óskiptu með vöxtum og málskostnaði eins og hér greinir.

Samkvæmt 2. mgr. 1. gr. laga nr. 56/1979 þykja ákvæði þeirra laga um dómvexti ekki eiga við í þessu máli. Samkvæmt auglýsingu Seðlabanka Íslands frá 29. maí 1980 er skuldareiganda heimilt, greiði skuldari ekki skuld sína á réttum tíma frá eindaga til greiðsludags, eða til þess tíma er ákvæði laga nr 56/1979 taka til, að krefjast greiðslu vanskilavaxta (dráttarvaxta)

af gjaldfallinni fjárhæð, sem séu sömu vextir á ári og greiddir eru hæstir á hverjum tíma af innlánsreikningum.

Ákvæði þetta, sem á stoð í 5. gr. laga nr. 85 frá 1960, sbr. 13. gr. laga nr. 10/1961, þykir með samræmisskýringu við 1. gr. laga 56 frá 1979 bera að túlka svo, að vexti, jafnháa hæstu innlánsvöxtum, beri einungis að dæma fyrir þau tímabil, sem greind eru í auglýsingunni, af þeim kröfum, sem bera dómvexti skv. lögum nr. 56/1979.

Samkvæmt því, sem hér hefur verið rakið, og langri dómvenju þykja dráttarvextir hæfilega ákveðnir jafnháir almennum innlánsvöxtum innlánsstofnana, eða 19% ársvextir af 6.578.224 kr. frá 8.5. 1978 til 10.4. 1979 og af kr. 6.378.224 kr. frá þeim degi til 1.6. 1979, 22% ársvextir af þeirri fjárhæð frá þeim degi til 1.9. 1979, 27% ársvextir frá þeim degi til 1.12. 1979, 31% ársvextir frá þeim degi til 1.6. 1980, en 35% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags.

Málssóknarlaun þykja hæfilega ákveðin 1.100.000 kr., og útlagður málskostnaður reiknast 240.740 kr., málskostnaður þannig samtals 1.340.740 kr.

Steingrímur Gautur Kristjánsson, settur borgardómari, kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Kristín Anný Jónsdóttir og Hagtrygging h.f., greiði stefnanda, Antoníu Margréti Björnsdóttur, 6.378.224 kr. auk 19% ársvaxta af 6.578.224 kr. frá 8. maí 1978 til 10. apríl 1979 og af 6.378.224 kr. frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvaxta af þeirri fjárhæð frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvaxta frá þeim degi til 1. desember 1979, 31% ársvaxta frá þeim degi til 1. júní 1980, en 35% ársvaxta frá þeim degi til greiðsludags, og 1.340.740 kr. í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að viðlagðri aðför að lögum.